కల పూర్తిగా చూసి కళ్లు తెరిచాడు గోపాలం.

అలసిపోయిన అప్సరసవలె రాధ పక్క బెత్తమీద నిద్రపోతోంది.

* * *

దాదాపు ఇరవైఏళ్ళక్రితం ఒకరోజు పొద్దున్నే బ్రహ్మదేవుడు ఒక ముక్కు తయారుచేశాడు. చాలా చక్కగా వచ్చిందాముక్కు. సన్నగా, పొడుగ్గా, నాజూకుగా తయారయింది. చివర మూదిగా కొన తేలింది. ఆ కొన పైకి చూడ్డం మొదలెట్టింది.

ఎంతబావుందీముక్కు! అనుకున్నాడు బ్రహ్మదేవుడు.

చాలా బావుందని మీ తాత్పర్యం - అంటూ మొహంముడుచుకుని టీక చెప్పింది- పక్క నేకూర్చుని వీణ వాయించుకుంటున్న సరస్వతీ దేవి.

ఆ ముక్కు కోసం ఒక చక్కని అమ్మాయిని సృష్టించదలచాడు బ్రహ్మదేవుడు.

* * *

రాధకి, దేవుడు బంగారు కవచం ప్రసాదించాడు.

దీపకళికవంటి సింధూరతిలకం ఉంచడానికి అనువుగా ఆమె కోలముఖంలో బహుళ పక్షపు నవమిచంద్రుడివంటి నుదురు తీర్చి దిద్దాడు.

జీవితంలో దుఃఖం అనేది ఉందా? అలాగా! నాకు తెలీదే. ఎక్కడుంది? - అన్న ధోరణిలో నూటిగా ప్రశ్నించే నిమిత్తం, సన్నగా ముడుచుకుని కౌటుక రేఖవలె కనిపించే చక్కని కళ్ళు రెండు అమర్చాడు.

చిన్న వొంపుతో సన్నంగా ఉండే అరుణారుణ రదనాలు హసించినపుడు అటూ ఇటూ మున్నని మెత్తని చెంపలమీద రెండు చిన్న సొట్టలు లీలగా గోచరించే ఏర్పాటు చేశాడు.

ఇంతవరకూ బావుంది.

ఒకానొక చిన్నదాని చక్కదనం యావత్తూ ఒకే ఒకముక్కలో చెప్పగలిగేంత అందంగానూ - సన్నగా పొడుగ్గా నాజూగ్గా ఉండి, నీలెక్క నాకేమిటిలే అన్నంత నిర్లక్ష్యంగా, ధీమాగా, లోకాన్ని

ముళ్ళపూడి
వెంకట ... ణ

చూడగలిగేటంత పొగరుగానూ - తను చెక్కిన ముక్కున్ని, ఈ రాధమ్మ వదనాన అమర్చాడు.

ఇదికూడా గొప్ప విషయమే.

పోతే, ఆమె ముఖద్యుతులు మరీ ప్రస్ఫుటంగా - అమాట కొస్తే ద్విగుణీకృతంగా తెలియడంకోసం అమవసనిసికన్న, దీపపు మసికన్న నల్లగా ఉండే వేణీభరాన్ని ప్రసాదించాడు.

* * *

దేవుడి కెలాగేనా మంచి ఈస్థటిక్ సెన్సువుంది అనుకున్నాడు గోపాలం, - నిద్రాముద్రితయైన రాధమ్మని శ్రద్ధగా చూస్తూ.

ఆమె కంఠాన్ని ఆలింగనం చేసుకున్న నల్లని కుత్తికంటివల్ల ఆమె మెడ సౌకుమార్యం ఇనుమడించింది.

ఆమె ధరించిన నల్లని ఆర్గండీ రవిక ఆమె భర్మప్రభని మఱుగుపఱచబోయి మెఱుగుపెడుతూన్నదని గోపాలం గమనించాడు.

ఆనందించాడు.

హఠాత్తుగా అతని మనస్సు చివుక్కుమంది. ఈ రాధమ్మకి ఇంత సౌందర్యం ఇచ్చినదేవుడు, అవివేకం అంటకట్టాడని పించింది. శ్రుతి పేయమైన మధుర మంజుల వీణారవం మధ్య, గాడిద ఓండ్ర పెట్టినట్టనిపించింది.

హృద్యంగా అమరిన ఈ మహత్తమ సౌందర్య వర్ణార్ణవాన, ఆమె కట్టుకున్న ఎర్రరంగుచీర మహా వికృతంగానూ, అసహజంగానూ కనిపించింది. వెక్కిరించినట్టనిపించింది.

ఛీ! నల్ల రవికకు ఎర్రచీర ఏడిసినట్టుంది. భయంకరంగా వుంది - అనుకున్నాడు గోపాలం.

అతనికి రాధమ్మమీద కోపం వచ్చింది.

ఇంత వికృతాన్ని ఇందాకటినించీ తను గమనించనందుకు ఆత్మగర్హణ కావించుకుని పశ్చాత్తప్తుడయ్యాడు.

ఉత్తరక్షణాన రాధను లేపాడు.

బద్ధకంగా ఒళ్ళు విరుచుకొని కొద్దిగా కళ్ళు తెరిచింది రాధ. 'ఏం?' అంది - మత్తుగా మెత్తగా నవ్వుతూ.

'లేచికూచో' - అన్నాడు గోపాలం గంభీరంగా ప్రశ్నార్థకంగా చూసి లేచి కూచుంది రాధ.

'ఈ నల్లరవికమీద ఎర్రచీర బావులేదు

వెంటనే నువ్వు తెల్లచీర కట్టుకో రాధా -' అన్నాడు.

రాధకి అర్థం కాలేదు.

"నిజంగా రాధా. పైగా ఆ ఎఱ్ఱచీర బాధ కలిగిస్తోంది. నీ బంగారు ఛాయకి నల్లరవిక మీద తెల్లచీర బాగుంటుంది. చాలా బాగుంటావు. దేవతలా ఉంటావు" అన్నాడు గోపాలం.

భర్తలో ప్రకోపిస్తున్న కవిత్వధోరణి గమనించి మందహాసం చేసింది రాధ. తిలా, కళ్ళు తాటిస్తూ 'బాగుంది. పని మల్లే నిద్రలేపి ఇదా చెప్పొచ్చారు! మంచి నిద్ర పాడుచేశారు' - అన్నది.

గోపాలం ప్రాధేయపడ్డాడు. 'బంగారు తల్లివి అంటాను కాని, నామాట విను. ఇది బాగులేదు. తెల్లచీర కట్టుకో!

కళ్లు చిట్లించింది రాధ. 'బాగుందండీ పేచీ. ఇప్పుడు ఈ అర్థరాత్రి నా అందానికి తక్కువొచ్చిందేవిటి! రైలు దిగాక రేపు కట్టుకుంటాను లెండి' అంది.

'కాదు' ఇప్పుడే కట్టుకోవాలి' అన్నాడు గోపాలం చిరాకుగా.

రాధ తత్క్షణం పరాకు అభినయించి, కిటికీలోంచి, బయట పరుగెడుతున్న ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని ఆస్వాదించడానికి ఉపక్రమించింది.

'కాదు. ఇప్పుడే తెల్లచీర కట్టుకోవాలి.' అన్నాడు గోపాలం మళ్ళా.

రాధమ్మకి పట్టుదల ఎక్కువైంది. కొంచెం ఆశ్చర్యంకూడా కలిగింది ఈ అబ్బాయి పద్ధతిచూసి.

ఇతగాడు తనని పెళ్ళిచేసుకు మూడు మాసాలు అయింది. ఇప్పుడు తొలిసారిగా తనని పట్నం తీసుకెళ్తున్నాడు. దార్లోనే ఇంత డబాయింపు చెలాయించడం రాధకి ఏమంత నచ్చలేదు. ఎంత మొగుడయితే మాత్రం మరీ ఇంత ఇదయితే ఎలా? తను ఏం చీరకట్టుకోవాలో తనకి తెలీదు!

ఇవాళ చీరగురించి డబాయిస్తున్నాడు. రేపు, - ఏయ్! అమ్మాయ్! నీ ముక్కు మరీ అంత పొగరుగా, అంత సూదిగా ఉండి అలా పైకి చూడటం నాకేం నచ్చలేదు. ఆ ముక్కుని కాస్త వంచి, సంపెంగ పువ్వులా చేసుకో - అనొచ్చు.

ఇప్పటినుంచీ జాగ్రత్తపడి అదుపులో ఉంచాలనుకుంది రాధమ్మ. అందుకని, గోపాలం వేపు ఒక్క క్షణం జాలిగా చూసి నిర్లక్ష్యంగా నవ్వి, పడుకుని కళ్లు మూసుకుంది.

గోపాలానికి ఒళ్లు మండిపోయింది. హా! నా అర్ధాంగి, కళత్రం, భావిజీత భాగస్వామి అయిన ఈ పిల్లకి నాపట్ల ఇంత నిర్లక్ష్యమా! అనుకున్నాడు. కుడి కాలుతో

ఆయొక్క సెకండు క్లాసు రైలుపెట్టె కఱ్ఱ నేలమీద గట్టిగా కొట్టాడు. నాసాపుటాలు ఎగరేశాడు. కళ్ళు పెద్దవి చేశాడు. చెవులు రిక్కించాడు పెదిమలు బిగించి, గట్టిగా నిశ్వసించాడు. పైగా 'హుఁ' అన్నాడు.

రాధ మళ్ళీ ఒక్కసారి కళ్ళు తెరిచి, ప్రేమా, లాలింపు, ప్రణయకోపం, ప్రాధేయపూర్వకమైన వినతి, మొదలుగాగల, అమలులో ఉన్న వివిధరసాల సరంజామా యావత్తూ సరియైన పాళ్లలో మేళవించి ఒకేచూపు చూసి, తిరిగి కళ్లుమూసుకుంది. "పడుకోండి బాబూ పొద్దున్న మాట్చుకుంటాలెండి". అంటూ.

చామన చాయకు ఇంకో చాయ తక్కువ ఉండే గోపాలం తెల్లాకు ముఖం దాదాపు ఎఱ్ఱబడింది. అతనికి ఉక్రోషం వేసింది. ఆఖరిమాటు హెచ్చరించాడు.

"ముత్యం మూడోసారి అడుగుతున్నా నువ్వు వెంటనే లేచి ఎఱ్ఱచీర మార్చి తెల్లచీర కట్టుకుంటావా లేదా?"—అన్నాడు.

రాధమ్మ పట్టుదల పదిబారలు సాగింది. నిరసనసూచకంగా, వెంటనే ఒత్తిగిలి మూసెంకవేసి దుప్పటి కప్పుకుంది.

రైలు ఏదో చిన్న స్టేషనులో ఆగింది.

ఓడిపోయిన గోపాలం తుదిసారి ప్రయత్నించాడు—"రాధా! ఆఖరుసారి అడుగుతున్నా. చెప్పు. లేకపోతే నేను రైలు దిగిపోతాను"—విడుపుగొంతుని కోపంగా వినిపిస్తూ.

రాధ గాఢనిద్ర అభినయించింది.

"అయితే దిగిపోనా?" అన్నాడు గోపాలం.

రాధ పెదిమలు బిగించి చిరునవ్వు అదిమిపట్టింది.

సిగరెట్టు పెట్టె, లైటరూ చేతిలో తీసుకున్నాడు గోపాలం. "తెల్లచీర కట్టుకోమని ఆఖరుసారి ప్రార్థన. లేకపోతే రైలు దిగిపోతానని బెదిరింపు. ఈ చెప్పే మాటలు నిజం అని పోవి -" అన్నాడు జనాంతికంగా.

రైలు కదిలింది. రాధ మెదలలేదు.

లహరి

గోపాలానికి వీరభద్రుడు పూనాడు. నాసాపుటాలు అదిరాయి. పెదిమలు వణికాయి. "హుఁ" అన్నాడు.

ఒక్కక్షణం తేరిచూసి, తలుపుతీసి, తటాలున ప్లాటుఫారంమీదికి దూకేశాడు. నాలుగు పెట్టెలుపోనిచ్చి ఒక మూడవతరగతి పెట్టెలోకి ఎక్కి మహాకోపంతో కూలబడ్డాడు. కొంచెంసేపటివరకూ థింకర్సు లైబ్రరీవారి ట్రేడు మార్కు ఆసామీ పోజులో నుదుట పిడికిలి ఆనించి కూర్చున్నాడు. దరిమిలాను చెయ్యి నొప్పిపెట్టి, సక్రమంగా కూర్చుని, కిటికీలోంచి బయటికిచూసి, తెల్లటి చల్లగాలి వీచేసరికి ఆవేశించిన వీరభద్రుడు దిగిపోయాడు.

* * *

నల్ల రవికమీద ఎఱ్ఱచీర బాగుండదని మొగుడు అభిప్రాయపడినప్పుడు, అతగాడి మాటను గౌరవించి పాటించాలన్న సద్బుద్ధిని ఆ చిన్నదానికిగాని, - లేదా, దాని చీర గొడవ నాకెందుకులే, అయినా రేపు చూడచ్చులే, అనేవివేకం, ఓర్పూ ఆ చిన్నవాడికిగాని నువ్వు ఎందుకు ఇవ్వలేదని నేను నిన్ను అడుగుతున్నాను సరస్వతీ! నువ్వు చేసిన పని తప్పు అని బ్రహ్మదేవుడు సరస్వతిని చీవాట్లు పెట్టాడు.

తప్పు నాదో మీదో, ఆ రైల్లో ఏడుస్తున్న ఆ చిన్నవాడివంక చూడండి తెలుస్తుంది - అంది సరస్వతి వీణ పాట ఆపకుండానే.

బ్రహ్మదేవుడు కిందకిచూశాడు.

* * *

'నా ఈ చేతా - విధాత రాతా' అనే పాట పాడుతున్నాడు - పరుగెడుతున్న పూరీప్యాసెంజరు బండి మూడవతరగతి పెట్టెలో కూర్చున్న గోపాలం.

నే నెంత తొందరపడ్డాను! అనవసరంగా, నా ప్రాణప్రియని సెకండు క్లాసు పెట్టెలో ఒంటరిగా వదిలిపెట్టి ఇలా వచ్చేశానే! హా! ఇదంతా బ్రహ్మరాత! అనే భావాన్ని వ్యక్తపరుస్తున్నది గోపాలం పాడుకున్న పాట. అతని హృదయం పశ్చాత్తాపం చెందింది. వదనం పరిదీనమయింది. పాట పూర్తి అయేసరికి అతని బాధ ద్విగుణీకృతమైంది. పైగా భయం ఆవరించింది. తను నిజంగానే రైలు దిగిపోయాడని తెలుసుకోగానే రాధ హడలెత్తిపోతుంది. పాపం - అనుకున్నాడు.

గుండె గతుక్కుమంటుంది కాబోలు.

రాధమ్మ భయపడ్డప్పుడు ఆమె ముఖం [illegible]

లేదు...కొత్త అందం వస్తుందేమో... ఇక్కడ గోపాలానికి సందేహం వచ్చింది. చదువుకున్న పిల్ల, రాధ అసలు భయపడుతుందా - అని. భయపడకేంచేస్తుంది?

అసహ్యించుకుంటుందేమో!

ఛా. తనంటే రాధకి ఎంతో ఇష్టం. గౌరవం. ఆదరణ. భక్తి. అపేక్ష. తన అందాన్ని, తెలివితేటలనీ ఆరాధిస్తుంది.

నవ్వుకున్నాడు - బాధపడుతూ.

తను అందంగా ఉండడనీ, నల్లగా ఉంటాడనీ చిన్నప్పుడు స్నేహితులు వెక్కిరించేవారు. అమ్మ వేళాకోళం చేసేది. చుట్టాలందరూ, నల్లమనుషుల ప్రసక్తి వచ్చినపుడల్లా తన పేరు ఎత్తేవారు. వాళ్ళందరికీ ఇంత లోకువ అయిన తనమీద రాధకి ఎందుకు అంత ఇష్టం? పెళ్ళాం కాబట్టా? ఆమాటకొస్తే, ఇష్టంలేందే అసలు పెళ్ళేలా ఆడింది?

అప్రయత్నంగా అతని చెయ్యి జేబులోంచి ఒక నలిగిన ఉత్తరం తీసింది. నిజంగా రాధకి తనమీద గౌరవం, ప్రేమా, ఉన్నాయనడానికి ఇదే నిదర్శనం.

రాధ తన స్నేహితురాలికి రాసుకున్న ఈ ఉత్తరం మూడురోజులక్రితం ఆమె పెట్టెలో దొరికింది. చదివి ఆశ్చర్యంతో గుండెలు బాదుకుని, ఆ ఉత్తరం తీసి దాచేసుకున్నాడు...

ఉత్తరం మడతవిప్పి మళ్ళీ చదువుకోటం ప్రారంభించాడు....

మాలతీ! మావారు చాలా మంచివారు. నిన్ను గురించి బోలెడు చెప్పాను నిన్న. నీకు ఎఱ్ఱమొగుడిమీద అపేక్ష ఉందని చెప్తే పకపక నవ్వారు. వాడిని కొరుక్కుతింటుందా ఏం? అన్నారు. అలా అని ఆయనకి ఎర్రవాళ్ళమీద అసూయ అనుకునేవు. ఆయన నల్లగా ఉంటారు కాబట్టే నాకిష్టం ఆయనకీ అందుకే ఇష్టం. నల్లగా సన్నగా ఉంటారు. ఆయన దగ్గర నించుంటే, 5 అడుగుల 2 అంగుళాల పొడుగున్న నేను ఆయన చెవులదాకా వస్తాను. నుదురు వైశాల్యాన్ని ప్రస్ఫుట పరిచేట్లుగా కనుబొమ్మలు ఈ చివరనుంచి ఆ చివరిదాకా ఉంటాయి. కళ్లు సన్నంగా నల్లటి గీత గీసినట్టుంటాయి. బలంగా ఆరోగ్యంగా ఉండే ముక్కూ, విశ్రాంతిగా వున్న విల్లువలె వంపు తిరిగిన పైపెదిమా, పట్టుదలా, పౌరుషం, తెగింపూ ప్రకటిస్తాయి. మాలతీ, నా మొగుణ్ణి నేను నీదగ్గర పొగడటంవల్ల నాకు ఒరిగేదేంలేదు. అన్నట్టు మర్చి[illegible] నించున్నపుడు చిత్రంగా అజంతా బొమ్మలా నించుంటారు. ఒసేయ్ మాలతీ. మా ఆయన అందరిలాగా ఉండరు. మొగాడిలా ఉంటారు. ఇంకా......"

ఆరోమాటు ఆ ఉత్తరం చదువుకున్న గోపాలానికి, ఆనందం పెల్లుబికి స్వచ్ఛమైన నవ్వొచ్చింది.

రాధకి తనంటే ఇష్టం. తను రాధని ఇపుడు ఒంటరిగా రైలు పెట్టెలో వదిలేసి వచ్చాడు. రాధ భయపడొచ్చు. తనని ఏవగించుకోవచ్చు.

'బటాణీలండి బటాణీలు. కాలక్షేపం బటాణీలు' అంటూ ఓ పెద్ద గిరజాల మనిషి పెట్టిలోకొచ్చాడు. ఎవరూ కొనలేదు. వాడు తిరిగి బయటకెళ్ళి రైలు మెట్లంబటా, మెట్లులేనప్పుడు, పెట్టెలకింద కడ్డీలమీదా నడుస్తూ ముందు పెట్టెలకు వెళ్ళిపోతున్నాడు - బటాణీలబుట్టా గిరజాలతో సహా. హఠాత్తుగా గోపాలానికి భయంకరమైన ఆలోచనొచ్చింది. ఈ బటాణీలవాడు, ఇలా ప్రతి పెట్టే చూసుకుంటూ రాధఉన్న పెట్లోకెడితే!

అమ్మో! అనుకున్నాడు.

ఇంకేమన్నా ఉందా! ఒంటరిగా ఉన్న రాధ వీణ్ణి చూసి హడిలి పోతుంది.

హడిలిపోయి, ఒంటరిగా నగలతో ఉన్న అందమైనరాధని చూసి ఈ బటాణీలతాలూకు గిరజాలవెధవ త్రికరణశుద్ధిగా పాడుపనికి పూనుకోవచ్చు.

గుండె ఆగిపోయింది గోపాలానికి.

ఇదివరలో ఇలాటి సంఘటనలగురించి పేపర్లలో ఎన్నో చదివాడు. 'మొదటి తరగతి పెట్టిలో ఒంటరిగా ఉన్న స్త్రీ నగల అపహరణ' —— 'కత్తితో బెదిరించి నగలు లాక్కున్న వైనం' మొదలైన హెడ్డింగులతో ఎన్నో వార్తలు చదివాడు. అపుడయితే నవ్వుకున్నాడు. కానీ ఇపుడు తన రాధకి...

లేచి నుంచున్నాడు గొలుసు లాగుదామని. కానీ ఇంతకీ ఈ బటాణీల భగవాన్లు ఆ పెట్లో కెళ్ళకపోతే... చేతి చమురు యాభైరూపాయలు పైగా రాధ ముందు తను వెంగళాయివడం సంభవిస్తాయి.

సరేలే - అంతగావస్తే అదే లాగుతుంది గొలుసనుకున్నాడు.

కాని, మనస్సులో ఆరాటం తగ్గలేదు. కిటికీలోంచి నిశ్చలంగా బయటకి చూడసాగాడు. బైట వెన్నెల విపరీతంగా కాస్తోంది. అంతా వృథాఅయిపోతోంది. చల్లనిగాలి పుష్కలంగా వీస్తోంది, అంతా వృథా! రైలింజను నీటితుంపర్లు చల్లగా బుగ్గలమీద తాకాయి. అంతా వృథా. తనిక్కడ; రాధ అక్కడ.

ఒక చక్కని దృశ్యం యాదృచ్ఛికంగా

కొద్ది క్షణాలసేపు కనబడింది. రైలు కట్టదగ్గరగా ఒక నాయుడుబావా, అతని తాలూకు నారాయణమ్మా నుంచుని సవిలాసంగా రైలుని చూస్తున్నారు. వెన్నెలంతా వాళ్ళమీదే పడుతోంది. వాళ్ళవెనకాల అకుపచ్చని వరిచేలు మెత్తగా నిశ్శబ్దంగా వూగుతున్నాయి. గాలి వాళ్ళని దూసుకుపోతోంది. నారాయణమ్మ నాయుడ్నబావని ఆనుకుని అతని మెడచుట్టూ చేతులువేసి, తల భుజంమీద ఆన్చి మహావిలాసంగా కులుకుతూ నిర్లక్ష్యంగా రైలువంక చూస్తోంది. నాయుడుబావ నారాయణమ్మ నడుంచుట్టూ చెయ్యేసి పొదివి పట్టుకుని గంభీరంగా నుంచున్నాడు.

పొలాల్లో చుట్టుపక్క లెవరూ లేరు. రైల్లో పోయేవాళ్ళు దిగి వాళ్ళ నేంచెయ్యలేరు. అంచేత వాళ్ళిద్దరూ అంత అందంగా ఆనందంగా నించున్నారు.

ఈ పొలాల్లో రాత్రిపూట పురుగూ పుట్రా, దొంగా దోరా వస్తే నీ ప్రాణానికి నా ప్రాణం అడ్డు. నిన్ను కాపాడేది నేను అని అభయం ఇస్తున్నట్టుగా నించున్నాడు నాయుడుబావ.

గోపాలం సిగ్గుపడిపోయాడు; తను రాధని దొంగలపాలు చేసి ఇలా తొందరపడి వచ్చేసినందుకు.

నాయుడుబావ ఠీవి, నారాణమ్మ హాయిలూ అతనిలో పులకలెత్తించాయి. సరిగ్గా మూడురోజులక్రితం, తనూ, రాధా, ఇలాటి సమయంలోనే ఒకళ్ళనొకళ్ళు ఆనుకుని మైమరచి కూర్చున్నారు—వాళ్ళ ఇంటి తోటలోనే....

* * *

...దిగుడుబావికి ఇవతలగా వేపచెట్టు కింద తడిసిన పచ్చగడ్డిమీద కూర్చున్నారు. కొత్త మూలాన రాధ బోలెడు సిగ్గుపడిపోయింది. తలవంచుకుని, ఎడంకాలి వేళ్ళతో గడ్డిపరకలని తుంపుతోంది. ఆ వేళ శుక్రవారం. తలంటి పోసుకుంది. ముఖాన పసుపు ఛాయలు ఇంకా పోలేదు.

ఆగి ఆగి వీస్తున్న గాలికి నుదుటిమీదా, చెంపలమీదా కంగారుగా ఊగుతున్న మెత్తని పట్టుకుచ్చులవంటి శిరోజాల వనుక రాధ పచ్చని ముఖాన దిద్దుకున్న కుంకుమబొట్టు మబ్బుల వనకనించి ఉదయించే పూర్ణచంద్రుడిలాగ గోపాలానికి గోచరించింది.

ఎగిరెగిరి పడుతున్న సముద్ర ఉపరితలాన ముహుర్ముహుశ్చలితమయే పచ్చని మెత్తని చంద్రకాంతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. తొలిసారిగా గోపాలంలో కవిత్వం తలెత్తిన సందర్భం అదే.

గడ్డిపరకలని తెంపడం ఆపి రాధ హఠాత్తుగా తలెత్తి, 'పట్నం ఇంతకన్నా ఏం బాగుంటుందండీ!' అంది – ముక్కుచిట్లించుకుంటూ.

'నీకు తెలీదులే' అన్నాడు తనునవ్వుతూ.

రాధ తిరిగి తలవంచుకుని తడిసిన గడ్డిపరకలని త్రుంచడంలో నిమగ్నురాలైపోయింది.

వెన్నెల బాగా వచ్చింది. గడ్డిపరకల చివర నిలచిన నీటిబొట్లు మంచి ముత్యాలవలె మెరిశాయి. ఆ కాంతిలో రాధ ముఖం కలకలా వెలిగిందని తను రెండోసారి అనుకున్నాడు...ఈపిల్ల శాపంవల్ల ఈ భూలోకానికివచ్చిన దేవత కాదుకదా! తనకి దూరమైపోతేనో! అమ్మో!...భయం వేసింది. రాధచుట్టూ చెయ్యివేసి దగ్గరకు తీసుకున్నాడు. తల భుజాన ఆనించి ఆకాశంవంక చూస్తూన్న రాధ చిన్నపిల్లలా కనిపించింది.

ఉండుండి పాట మొదలెట్టాడు తను, కూనిరాగంతో. రాధకూడా పాట మొదలెట్టింది.

"పాటలుకూడావచ్చన్నమాట! చెప్పావుకాదు!" అన్నాడు తను. పాట ఆపేసి.

రాధ తలెత్తి తనవంక చూసి "మీ పాటకంటె ఏం తీసిపోలేదులెండి" అంది సన్నటి చిన్న పెదాలను ముడుచుకుంటూ.

"మరి నువ్వలా మూతి ముడుచుకుంటే ఉన్న ఆ కాస్త నోరూ మాయమైపోతుందేమో జాగర్త" అన్నాడు తను.

రాధ తలవంచుకుని మెత్తగా నవ్వింది. చల్లటినీడల్లో నీలపుసెలయేటిప్రవాహం, పట్టుగుడ్డమీద ముత్యాల పురుగులూ స్ఫురించాయి.

"గొప్ప! ఎలాగయితే నేం! వేళాకోళం"– అంటూ తల తాటించింది. వదులుగా వున్న జుట్టు మెడకి తగిలింది.

"అబ్బ. చక్కలిగింతలు—" అన్నాడు తను.

రాధ పకాలున నవ్వింది. ఇంకా గిలిగింతలు పెట్టింది.

గాలి జోరుగా వీచింది. చెట్టుమీద ఆకుల్లో అణిగివున్న నీటిచినుకులు టపటప రాలాయి. ఒక బిందువు రాధ నుదుటిమీద నిలిచింది. ఆ నీటిబొట్టు వెన్నెల కాంతిలో తళుక్కున మెరసింది. రాధ ఒకమారు జలదరించింది.

'చలా?' అన్నాడు.

అందంగా మెల్లిగా తల ఊపింది. చూపుడు వేల్తో ఆ నీటిబొట్టుని అద్దాడు తను.

రాధ మెల్లగా తలెత్తిచూసింది. తేలిగ్గా రాధ బుగ్గని పెదిమల్తో స్పృశించాడు.

కొంతసేపు తర్వాత రాధ పెదిమలు తన

> మందమతి ప్రొఫెసరుగారు భార్యాసమేతంగా పల్లెటూరు పెళ్ళికి వెళ్లారు. ఇంటికి తిరిగొచ్చిన తరువాత.
>
> మం॥ ప్రొ: ఏంవే, ఎప్పుడు నన్ను మందమతి అంటావుగాని నీ అంత మందమతి ఉండనే ఉండదు. చూడు, పెళ్ళికి వెళ్ళి నీగొడుగు మర్చిపోయావు. నేను యిద్దరిగొడుగులూ కూడా పట్టుకొచ్చేశాను.
>
> భార్య: అసలు మనం గొడుగులు పట్టికెళ్ళందే? అయ్యోరామ!
>
> —ప్రతాపరావు, విశాఖపట్నం.

మెడకి చల్లగా తగిలాయి.

క్షీరసాగరోద్భూతమైన అమృతంవలె, గోపాలం అంతరంగంలో, ఆనంద లహరి ఆవిర్భవించింది. ఆ సంతోషం, ఆ సౌఖ్యం, అతను భరించలేకపోయాడు.

తను భరించలేని ఈ మహాసౌందర్య ప్రపంచంనుంచి పారిపోవాలి......

నెమ్మదిగా రాధని లేచి లోపలకు పోదామా అన్నాడు.

రాధ కళ్ళుమూసుకునే జవాబిచ్చింది. 'అబ్బ అప్పుడేనండీ. ఇక్కడే హాయిగా ఉంది. ఇదివరకు పొద్దువాలితే ఇటురాడానికి భయపడేదాన్ని. ఇన్నాళ్ళకి వచ్చి...'

'పెరట్లోకి రావడానికే అంత భయమా!' అన్నాడు తను – వెక్కిరింపుగా.

'ఇంక లేదులెండి. మీరు దగ్గిరుంటే నాకేం భయం? ఆఖరికి జలుబుచేస్తుందని కూడా బెంగలేదు!'

ఇద్దరూ పకపకా నవ్వుకున్నారు.

* * *

గోపాలం పూర్తిగా పశ్చాత్తాపపడ్డాడు. తనమీద రాధ కెంతో విశ్వాసముండేది. ఛా! తనింత చవట అని రాధ కల్లోకూడా అనుకుని ఉండదు. ఎంత భయపడుతోందో! ఎంత ఏడుస్తోందో! ఏవగించుకుంటూందేమో!

నాయుడుబావనీ నారాయణమ్మనీ ఇందాక రైల్లోంచి రాధకూడా చూసే ఉంటుంది. దానిక్కూడా అన్నీ జ్ఞాపకమొచ్చిఉంటాయి.

మహాభినిష్క్రమణము

—చిత్రకారుడు: వడ్డాది పాపయ్య, శ్రీకాకుళం.

★ లహరి ★

ఆ క్షణాన తను రాధలో ఉండిఉంటే!

ఇప్పుడు తెలిసొచ్చింది గోపాలానికి— ఆ క్షణంకోసం తను సర్వస్వం ధారపోయ డానికి కూడా వెనుదీసి ఉండేవాడు కాడని. ఆఖరికి రాధ తెల్లచీర విషయంలో కూడా పట్టుదల వదులుకుని వుండేవాడు.

ఆమాటకొస్తే రాధకి ఎర్రచీరె బావుం టుంది. అంతే—పచ్చని రాధ వంటిమీద ఎర్రని చీరా నల్లని రవికా ఎంతో బావుం టాయి. తెలచీర కట్టుకోమని తను పేచీ పెట్టాడు కానీ, తెల్లచీర ఏం బావుండదు. తనదే తప్పు.

గోపాలానికి మనస్సు తేలికపడింది, ఆత్మసాక్షాత్కారంతో. ఈసారి రైలు ఆగగానే తను పరిగెత్తుకుని రాధ దగ్గర కెళ తాడు. క్షమార్పణ కోర్తాడు.

ఇద్దరికీ స్నేహం కలిశాక రాధ నవ్వు తుంది. తనప్పుడు రాధ సన్నటి కళ్ళవంక సూటిగా చూస్తాడు.

* * *

సరస్వతి మహోద్రేకంతో ఆహిరి రాగాన్ని ఆలాపిస్తోంది.

నాదే తప్పులే సరస్వతీ! నువ్వింక వాళ్ల మీద కోపం మాని, మలయమారుతం, చక్ర వాకం ఆలాపించు - అన్నాడు బ్రహ్మ దేవుడు. సరస్వతి అందంగా నవ్వి మలయ మారుతం ప్రారంభించింది. [illegible] తృప్తిగా చిరునవ్వి ఉప[illegible].

* * *

నిద్రపోతున్న స్టేషన్లో రైలు ఆగీ ఆగ కుండానే గోపాలం ప్లాట్‌ఫారంమీదకి దూకి ముందుపెట్టికి పరిగెత్తాడు. రాధ కోసం.

తలుపు బార్లాతీసి ఉంది.

'నువ్వే రైటు రాధా! ఎర్రచీరే మంచిది. నేను చవటపని చేశాను. కోపం పెట్టు కోకేం' అంటూ కంగారుగా మాట్లాడుతూ పెట్లో కెక్కాడు గోపాలం.

రెండంగుళాలవెడల్పుగల నల్లటిఅంచుతో

★ గొల్ల పిల్లవాడు ★

1

ఐదు వేల సంవత్సరాలకు పూర్వం, గోపాలుడు తన గొల్ల తల్లి యింటి దగ్గర కొచ్చి, వెన్నపూసలాంటి మనస్సుతో తీయని కంఠంతో — "అమ్మా! నాకు పాలే!" అనడిగాడు.

అతని తల్లి యశోద బయటి కెక్కడికో వెళ్ళింది. గోపాలుని కేక, ఇతర గొల్లలు విని, తమ పాకుండ్ల నుండి ఒక్కొక్క గ్లాసుడు పాలు తీసుకొని బయటికి వచ్చారు.

గోపాలుడు తన దగ్గరకు వచ్చిన ఓ గొల్ల దగ్గర పాల గ్లాసందుకొని, పాలను గటగటా తాగాడు!

ఆ తర్వాత, అతడు అడవిలో స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలతో విహరించే పక్షిలాగా, పిల్లనగ్రోవి మ్రోగిస్తూ తన గొల్ల మిత్రుల దగ్గర కెళ్ళిపోయాడు.

ఇతర గొల్లలు తమ పాలను త్రాగనందుకు చిన్నబుచ్చుకున్నారు. వారి కళ్ళవెంట కన్నీరు బొటబొట కారాయి.

2

ఐదేళ్ళకు పూర్వం గోపాలుడు తన యింటికి వచ్చి బిగ్గరగా— "అమ్మా! నాకు ఆకలేస్తోంది, పాలివ్వు," అన్నాడు.

అప్పుడు తల్లి యింటిదగ్గర లేదు. తన పొరుగింటావిడ దగ్గర కెళ్ళింది. ఆమె తన కొడుకుని అక్కడికే పిలిచింది. ఆమె చెవిలో—అమ్మాయి! మీ యింటి దగ్గర పాలువుంటే ఓ గ్లాసెడివ్వు!" అనడిగింది. కాని, ఆమె స్నేహితురాలు పాలివ్వలేదు. ఇది చూచి గోపాలుడు, మండిపడుతూ పిల్లనగ్రోవి చేత తీసుకొని గబగబా వెళ్ళిపోయాడు.

తల్లి బొటబొటకన్నీరు కార్చింది.

3

ఆ తర్వాత మరి కొంత కాలం గడిచిపోయింది. ఆ చిన్నారి బాలుడు గోపాలుడు తన బంగారు తల్లి వొడిలో పడుకొని వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు.' అతని నోరు తడారిపోయింది. పాల బొట్టు కోసం గిలగిల తన్నుకుంటున్నాడతడు.

ఇంట్లో పాలున్నాయి. కాని, ఇంగ్లీషు డాక్టరు చెప్పిన మందులు కొనేందుకు డబ్బులు లేవు. తల్లి అతడ్ని తన మండుతున్న గుండె దగ్గరకు లాక్కొని—"గోపాల్! అల్లరి చేయకు నాయనా! పాలు లేవు!" అంది డగ్గుత్తికతో.

కాని, గోపాలునికి ఆమె మాటలలో నమ్మకం కలగలా. అతడు నెమ్మది నెమ్మదిగా, తల్లికి కనపడకుండా లేచి, పాలకుండ దగ్గర కెళ్ళాడు.

కాని, పాలగ్లాసు నోటి దగ్గర కెళ్ళిందో లేదో తల్లి వచ్చి గ్లాసు లాక్కొని, వాటిని అమ్మటానికి బజారుకి తీసుకెళ్ళింది.

తల్లి తిరిగి వచ్చేటప్పటికి బాగా చీకటి పడింది. ఆమె లైట్ స్విచ్ నొక్కింది. ఆ లైటు కాంతిలో గోపాలుడామె చేతిలోని మందు సీసా చూచాడు.

హృదయం తరుక్కుపోయే ఈ దృశ్యాన్ని చూచి గోపాలుడు తన ముద్దుల మురళిని కిటికీగుండా బయటకు విసిరి పారేశాడు. చలువరాతి మీద పడి దొర్లాడుతూ పెద్దగా ఏడ్చాడతడు ఆనాడు.

[హిందీలో సుదర్శన్ రచనకు 'వసుధ' అనువాదం]

★

కూర్చిన తెలుపు మొత్తటి చీర కట్టుకుని, నల్లటి రవిక ధరించి, జడలో తెల్లటి పూలు ముడుచుకొని, కళ్ళకి నల్లటి కాటుక పెట్టుకొని, నుదుట ఎర్రని బొట్టు పెట్టుకుని, బుగ్గలకి ఎర్రని కాంతులు తెచ్చుకుని, సొగసులో కమ్మక్కి వినయం చెప్పి, పెదవులు బిగించి చిరునవ్వు నటిస్తూ, ముత్యాలకు కొంచెం సిగ్గురంగు కలిపి, రతీదేవివలె ఎదురుగా నుంచుంది రాధమ్మ.

గోపాలం నిర్విణ్ణుడై పోయాడు. ఆనందంతో కంటనీరు తిరిగింది. గొంతు ముడి పడింది. మాట అణిగింది. మెల్లిగా రాధను సమీపించాడు.

రాధ మెల్లిగా తలెత్తి ఇంకా మెల్లిగా కళ్ళు తెరిచి చూసింది గోపాలాన్ని.

రెండు చిన్న బాష్పాలు ఆమె కనుకొలకుల్లో చెదిరిన కాటుకమధ్య తొణుకుతున్నాయి.

'రాధా! నాదే తప్పు. నన్ను కొట్టకు. కానీ ఏడిగిందు కోసం?' అంటూ రాధను గట్టిగా పట్టుకున్నాడు గోపాలం.

గోపాలం చెంపలమీద తన రెండు అరచేతులూ ఆనించి "ఊహూఁ" అంటూ తల అడ్డంగా తాటించింది రాధ.

★ ★

— కదిలించ —